

Täysistunto

Maanantai 6.4.2020 klo 21.00—22.24

Täysistunto alkoi klo 21.00. Täysistunto päättyi klo 22.24.

Puhetta johti puhemies Matti Vanhanen (21.00—22.24).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Ilmoituksia

2.1. Muut ilmoitukset

Valtioneuvosto on 6.4.2020 antanut valtioneuvoston asetuksen kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja (M 18/2020 vp), joka otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain, työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyyskassalain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 5/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 5/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen.

Keskustelu

21.01 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on ottaa työttömyysturvassa huomioon eduskunnan aikaisemmin työlainsäädäntöön hyväksymät muutokset. Työlainsäädännön väliaikaisella muutoksella hel-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

potettiin yritysten toiminnan ja työvoiman sopeuttamista käsillä olevassa poikkeustilanteessa. Tällä esityksellä puolestaan parannetaan työttömyysturvaa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan.

Esityksen taustalla on työmarkkinakeskusjärjestöjen hallitukselle 18.3.2020 tekemä esitys tarvittavista toimista. Nyt käsiteltävät muutokset ovat tärkeitä palkansaajien ja heidän toimeentulonsa kannalta yhteistoimintamenettelyn aikataulujen ja lomautusilmoitusmenettelyn lyhentyessä.

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysetuuden viiden päivän omavastuujalta maksetaan työttömyysetuutta. Lisäksi työttömyyspäivärahan saannin edellytyksenä olevaa palkansaajan työssäoloehdotetaan lyhennettäväksi. Esityksessä ehdotetaan myös, että lomautuksen perusteella maksettava työttömyyspäiväraha ei kuluta työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa. Ehdotettuja muutoksia on tarkoitus soveltaa ajalla 16.3.—6.7.2020.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää esitettyjä muutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa lakimuutosten hyväksymistä muuttamattomina. Valiokunta ehdottaa lisäksi yhtä lausumaa. Valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Ehdotetut muutokset koskevat sekä lomautettuja että työttömäksi joutuneita lukuun ottamatta työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ää, jonka mukaan lomautuksen ajalta maksettua työttömyyspäivärahaa ei oteta huomioon laskettaessa työttömyyspäivärahan enimmäisajaa. Säännös ei koske poikkeusolojen vuoksi kokonaan työttömäksi jääneille henkilöille maksettavaa työttömyyspäivärahaa.

Perustuslakivaliokunta antoi asiasta lausunnon, jossa se kiinnitti huomiota siihen, että perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännöksen kannalta olisi perusteltua, että 6 luvun 7 §:n sääntely koskisi muitakin kuin laissa tarkoitettuna määräaikana lomautettuja henkilöitä. Perustuslakivaliokunta kuitenkin katsoi, että lomautettujen erilaiselle kohtelulle on perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan perusteita nimenomaan lomautusta koskevan lainsäädännön muutosten vuoksi. Perustuslakivaliokunta piti merkityksellisenä myös sääntelyn määräaikaisuutta.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta toteaa, että lakiehdotuksen mukainen enimmäisajan muutos kohdistuu tarkkarajaisesti siihen lomautettujen joukkoon, jota muun muassa työsopimuslain väliaikaiset muutokset voivat koskea, eikä aseta työttömyysetuuden saajia koronavirus-tilanteen aikana erilaiseen asemaan. Valiokunta ehdottaa työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:n hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena. Valiokunta korostaa kuitenkin käsillä olevan tilanteen poikkeuksellisuutta ja toteaa, että työttömien yhdenvertaisen kohtelun tulee olla lähtökohtana normaalioloissa.

Esityksen mukaan valtio vastaa omavastuupäivien poistosta aiheutuvasta työttömyysetuusmenojen kasvusta, joten niiden poistaminen ei lisää Työllisyysrahaston ja työttömyyskassojen etuusmenoja. Omavastuupäivien poistaminen lisää valtion menoja arviolta 106 miljoonalla eurolla. Sen sijaan työttömyyspäivärahan enimmäisajan kulumista ja työssäoloehdon lyhentämisestä koskevat muutokset lisäävät työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston etuusmenoja. Työllisyysrahaston vastuulla olevia menoja lisää myös koronavirus-tilanteen vuoksi merkittävästi kasvava työttömyys. Valiokunta pitää tärkeänä, että Työllisyysrahaston maksuvalmius turvataan.

Valiokunta katsoo, että ehdotetut muutokset ovat välttämättömiä lomautettujen ja työttömäksi joutuneiden henkilöiden toimeentulon turvaamiseksi poikkeuksellisina aikoina. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut muutokset kuormittavat työttömyysetuuden maksajien toimeenpanoa samaan aikaan, kun työmäärä muutenkin kas-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

vaa lisääntyvien hakemusmäärien vuoksi. Esitettyjen muutosten taannehtivan soveltamisen ja määräaikaisen voimassaolon vuoksi valiokunta korostaa, että säännösten toimeenpanossa on kiinnitettävä erityistä huomiota etuudensaajien neuvontaan ja huolehdittava neuvontapalvelujen riittävydestä.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että etuuskäsittelyä sujuvoitetaan ja työttömyysturvan toimeenpanijoille turvataan riittävät resurssit mahdollisimman nopean käsittelyn mahdollistamiseksi. Valiokunta ehdottaa asiasta seuraavan sisältöistä lausumaa: "Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää välittömästi keinoja työttömyysturvaetuuksien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja varmistaa työttömyyskassojen ja Kansaneläkelaitoksen etuuksien toimeenpanon niin, että etuudet pystytään maksamaan viivytyksettä."

21.06 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnalle ja valiokunnan puheenjohtajalle asian hyvästä esittelystä ja valiokunnassa tämän asian ripeästä eteenpäinvie misestä.

On tärkeää, että kun täällä on yritysten puolelta helpotettu irtisanomista ja lomautusta, niin sitten toisaalta myös työntekijän puolelta katsotaan tätä omavastuupäivien lyhennystä ja myöskin sitten tätä työssäoloehdotusta ja todellakin sitä, että tämä työttömyyspäiväraha ei kuluttaisi tätä työttömyyspäivärahan enimmäismaksuaikaa. Nämä ovat tosi tärkeitä parannuksia työntekijän näkökulmasta katsottuna tässä haasteellisessa tilanteessa.

Tässä yhteydessä olen tyytyväinen, että valiokunta on myöskin tuolla lausumallaan halunnut kiinnittää huomion siihen epäkohtaan, josta ehkä nyt kaikkein eniten tulee kansalaispalautetta, eli siihen, että kaikki kassat ovat tällä hetkellä ruuhkautuneita, joten kannustettaisiin mahdollisesti näitten etuuskäsittelijöitten määrän lisäämiseen. Vaikka kassat yrittävät rekrytoida tällä hetkellä lisää työntekijöitä, niin tällaisten hakemussumien purkaminen normaaliaikataulussa voi olla koko lailla vaikeaa. Ymmärsin niin, että valtioneuvoston yleisistunnossa oikeuskanslerikin oli kiinnittänyt huomiota tähän, että perustuslain mukaisesti sosiaaliturvaetuutta ja sen saamista, tässä tapauksessa tämän työttömyysetuuden saamista, ei voi vaarantaa ja näistä määräajoista pitäisi pystyä pitämään kiinni. Sen tähden erityisesti tähän resurssitarpeeseen on tärkeää kiinnittää huomiota.

Nostan esille vielä kolmantena kohtana: Olin hivenen hämmästynyt siitä, että perustuslakivaliokunnan lausuntoon sisältyy eriävä mielipide ja että se on vielä hallituspuolueen kansanedustajan jättämä. Tämä on ehkä tässä talossa aika lailla ainutlaatuisia. Jos perustuslakivaliokunnasta on sotenkin yhteydessä tullut yksimielisiä lausuntoja — ja siitä kuitenkin tässä salissa on ollut asiasisällön suhteen erittäin suuria näkemuseroja — niin se, että sitten tässä asiassa tulee hallituspuolueen kansanedustajalta eriävä mielipide, kyllä hivenen herättää kysymyksiä. En tiedä, pystyykö valiokunnan puheenjohtaja tässä yhteydessä valaisemaan — näen myöskin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan täällä salissa paikan päällä — mitkähän mahtavat olla nämä perustelut. Tiedän, että tähän on sisältynyt tämmöistä problematiikkaa, minkä tässä valiokunnan puheenjohtaja hyvin puheenvuorossaan toi esille, mutta siitä huolimatta pidän tätä todella, todella ainutlaatuisena ja erikoisena tapauksena.

21.09 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä esitys, minkä valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen esitteli kattavasti, on osa tätä suurempaa kokonaisuutta, millä nyt vastataan koronaviruksen aiheuttaman taloudellisen ja työllisyyskriisin seuraamuksiin. Pidän erittäin perusteltuna ja järkevänä tässä tilanteessa, että tätä viiden päi-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

vän omavastuu-aikaa ei siltä osin noudateta, että myös siltä maksetaan työttömyysetuutta. Näen oikeastaan näin, että tässä on kyse tasapainosta, mitä itse asiassa edustaja Essayah tuossa taisi, jos oikein kuulin ja muistan, myös verrata siihen, että kun toisaalta meillä on tehty yt-lakiin tiettyjä muutoksia, meillä on helpotettu irtisanomismenettelyä ja muuta, niin on täysin perusteltua, että kun nämä toimet käsitellään yhdessä, siellä on myös tällaisia toimia, jotka ovat selvästi palkansaajille suunnattuja, ja siltä osin pidän esitystä tässä tilanteessa kyllä täysin perusteltuna, ja se sopii tähän kokonaisuuteen erittäin hyvin.

Nostan vielä esille tuon Työllisyysrahaston tilanteen, joka itse asiassa oli minusta myös tässä valiokunnan mietinnössä nostettu esille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Työllisyysrahasto joutunee tänä vuonna turvautumaan lainanottoon selvittääkseen näistä työttömyysturvamennoista. Tämä on tietysti hyvinkin merkittävä asia siinä mielessä, että nyt kun lomautettavien määrä on siellä 350 000:ssa ja oikeastaan sen ylikin, niin tämä koko järjestelmän kestävyys on iso ja keskeinen asia, ja luulenpa niin, että kun tässä salissa käsittelemme julkisen talouden kokonaisuutta kehysriihen jälkeen myöhemmin tässä kuussa, niin myös tästä asiasta tullaan varmasti käymään keskustelua.

Mutta, herra puhemies, kaiken kaikkiaan kannatettava esitys. Haluan myös kiinnittää huomiota tähän valiokunnan tekemään lausumaehdotukseen: tämä on asia, mistä varmasti jokainen meistä tässä salissa on saanut paljon palautetta, ja on aivan kriittistä huolehtia siitä, että työttömyysetuuksien käsittely ja maksatus saadaan pidettyä järkevissä aikamääreissä huolimatta siitä, että nyt etuuksien hakijoiden määrä tulee olemaan erittäin poikkeuksellinen tämän kevään aikana.

21.12 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Vielä palaan lyhyellä kommentilla tähän toimeenpanoasiaan: Niin kuin me tiedämme, päivä päivältä tämä yt-menettelyjen piirissä olevien joukko on kasvanut ja taitaa todellakin olla 370 000 henkilöä, joka on valtava määrä. Meillä on kaiken kaikkiaan työttömyyskassoja 25 ja sitten Kela, joka huolehtii tietysti sitten työmarkkinatuen ja peruspäivärahan osalta maksatuksista, ja voin sen verran sanoa, että kun kävimme tätä keskustelua valiokunnassa myös sosiaali- ja terveysministeriön edustajan kanssa, niin kyllä he ovat jo tässä vaiheessa totta kai käyneet tästä toimeenpanosta keskustelua nimenomaan näitten työttömyyskassojen kanssa, koska heidän tietävät, minkälaista apua siellä tarvitaan.

Sitten sen haluan todeta, että tässä kohtaa kun tämä kiire ja akuutti tilanne on juuri nyt päällä — se on ihan juuri nyt heti ja heti pääsiäisen jälkeen tulevina viikkoina — niin eivät auta järjestelmämuutokset tai sellaiset, joissa tarvittaisiin koodausta ja tämmöistä monimutkaisempaa järjestelmän parantamista, vaan tarvitaan nopeita, vaikuttavia tekoja. Silloin kun lähetekeskustelussa ensimmäisen ja viimeisen kerran tämä hallituksen esitys oli, niin toin esille tämän entisen kollegamme Hannes Mannisen idean, joka on myös tutkittavana sosiaali- ja terveysministeriössä. Entinen kollegamme esitti, voisivatko työnantajat laskea työttömyyskorvauksen enakkoon, eli hän sanoi, että se ei voi olla mitään rakettitiedettä, että laskettaisiin enakkoon, minkä verran sitä korvausta tulisi saada, ja sitten jos ne eivät sattuisi aivan kohdalleen, ne voidaan tasoittaa. Sitten meillä on jo tällä hetkellä tulorekisteri käytettävissä, eli jos työnantaja on, niin kuin pitäisi olla tällä hetkellä, tulorekisterin käyttäjänä, niin ei sekään ole kauhean iso työ laskea sieltä tulorekisteristä suoraan, mitä se noin 60 prosenttia sitten sitä ansiosidonnaista kaiken kaikkiaan on.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Teimme tosiaankin tämän ponnen juuri sen takia, että haluamme, että sosiaali- ja terveysministeriössä tähän haetaan aivan välittömästi ratkaisua. Tämä on asia, joka ei voi jäädä kuukausiksi odottamaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Muu asia: Valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta

Muu asia M 13/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 12/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsitteilyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 12/2020 vp. Nyt päätetään, saako asetus jäädä voimaan vai onko se kumottava osittain tai kokonaan ja onko se voimassa säädetyn vai sitä lyhyemmän ajan. — Valiokunnan puheenjohtaja Ojala-Niemelä.

Keskustelu

21.15 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Perustuslakivaliokunnasta on valmistunut mietintö valmiuslain 87 §:n toimivaltuuksien käyttöönottamista koskevasta asetuksesta. Valiokunta ehdottaa, että asetus toimivaltuuksien käyttöönotosta saa jäädä voimaan. Käyttöönottoasetus olisi voimassa 14.4.—13.5.2020.

Nyt käyttöön otettava 87 § koskee otsikkonsa mukaan muuta terveydenhuollon ohjaamista. Pykälän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi päätöksellään velvoittaa lääketehaan, lääketukkukaupan, apteekkiliikkeen harjoittamiseen oikeutetun sekä sellaisen yhteisön ja yksityisen elinkeinonharjoittajan, joka toimittaa terveydenhuollossa käytettäviä tavaroita tai palveluja taikka muuten toimii terveydenhuollon alalla, laajentamaan tai muuttamaan toimintaansa. Pykälä oli jo aikaisemmin otettu käyttöön terveydenhuollossa käytettävien lääkkeiden, tavaroiden ja palveluiden myynnin rajoittamisen osalta.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että käyttöönotettava valtuus on varsin laaja eikä asetuksen perustelumistiosta saanut riittävää kuvaa toimivaltuuksien tarkemmasta sisällöstä ja välttämättömyydestä. Kuitenkin valtioneuvoston perustuslakivaliokunnalle toimittaman lisämateriaalin perusteella voitiin todeta, että sääntelylle on lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden saatavuuden turvaamisen ja perustuslain 7 ja 19 §:n mukaisiin oikeuksiin kiinnittyvät perusteet.

Valiokunta kiinnitti oikeasuhtaisuuden kannalta huomiota siihen, että käyttöönottoasetus rajaisi toimivaltuuksien soveltamisen tässä vaiheessa 13.5.2020 asti eli suhteellisen lyhyeksi ajaksi. Arvioitaessa sääntelyn oikeasuhtaisuutta vailla merkitystä ei ole myöskään valmiuslain 128 §:n korvauksia koskeva sääntely. Perustuslakivaliokunta painottaa lisäksi, että valmiuslain toimivaltuuksia voidaan lain 4 §:n mukaan käyttää vain sellaisiin tapoihin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksen saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toi-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

mivaltuuden käyttämiselle tavoiteltavaan päämäärään nähden. Nämä periaatteet rajoittavat sekä toimivaltuuksien käyttöönottoa että niiden käyttämistä poikkeusoloissa. Periaatteet rajoittavat siis sosiaali- ja terveysministeriön toimivaltaa tehdä päätöksiä valmiuslain 87 §:n nojalla.

Lopuksi perustuslakivaliokunta vielä korosti eduskunnan tiedonsaantioikeuksien merkitystä ja valiokunnan tarvetta saada kaikki asian käsittelyssä merkityksellinen tieto asianmukaisesti esitettynä. Valiokunta on toistuvasti joutunut erikseen käyttämään perustuslain 47 §:n mukaisia tiedonsaantioikeuksia saadakseen sellaista selvitystä, joka valiokunnan mielestä olisi tullut toimittaa sen käyttöön oma-aloitteisesti. Valiokunnan mielestä valtioneuvoston on kiinnitettävä vakavaa huomiota tähän asiaan.

21.18 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kiittää ihan henkilökohtaisesti perustuslakivaliokunnan puheenjohtajaa, edustaja Ojala-Niemelää, joka on kylä näissä olosuhteissa venynyt ja tehnyt pitkää päivää — toki siellä on muu valiokunta mukana, mutta on ollut erittäin hienoa seurata, kuinka tuo valiokunnan työskentely on ollut riippä, ja kuitenkin siellä on tehty nämä asiantuntijakuulemiset, niin kuin tuleekin — ja vielä sitten, niin kuin edustaja tässä nosti esille, kun osittain hallituksen suuntaan joutuu antamaan moitteita siitä, että tämä tiedonsaantioikeus ei ole kaikilta osin aina kaikissa olosuhteissa täyttynyt, niin siinä mielessä voi sanoa, että jatkakaa sitä hyvää työtä, mitä siellä valiokunnassa olette tehneet. Erityisen ilahduttavaa on ollut myöskin katsoa niitä muutamia tiedotustilaisuuksia, joissa olette selkeäsanaisesti voinut kuvata sen, mitä valiokunnassa on saatu aikaiseksi ja minkälaisia asioita kenties on pitänyt huomioida näissä valiokunnan mietinnöissä.

Tässä käsillä olevassa käyttöönottoasetuksen jatkamisessa — elikkä että asetus saa jäädä voimaan sinne 13.5. saakka, ja tämä koskee nimenomaan näitten lääkkeitten ja hoitotarvikkeiden saatavuutta, jota voi pitää tässä keskeisenä periaatteena — tämä oikeasuhtaisuus, minkä valiokunnan puheenjohtaja esittelytekstissään toi esille, on tietysti ollut se keskeinen elementti, millä tätä on arvioitu.

Eli todellakin valiokunnan hyvästä työstä kiitokset, ja jatketaan näissä poikkeusoloissa tätä poikkeusolojen käyttöönottoasetuksen voimassaoloaika.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta päätti perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että valtioneuvoston asetus valmiuslain 87 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta saa jäädä voimaan. Asian käsittely päättyi.

5. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja

Muu asia M 18/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Keskustelu

21.21 **Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunta on hyväksynyt valmiuslain nojalla annettujen toimivaltuuksien jatkamisen 13.5.2020 asti. Nyt käsittelyssä oleva asetus perustuu käyttöönottoasetukseen, jolla on otettu käyttöön valmiuslain 86, 88, 93, 94 ja 109 §:ssä tarkoitettut toimivaltuudet. Tässä asetuksessa säädetään valmiuslain 88 §:ssä tarkoitettujen toimivaltuuksien soveltamisesta. Asetuksella jatketaan 17.3. annetun asetuksen voimassaoloa, mutta siihen on tehty perustuslakivaliokunnan edellyttämiä tarkennuksia edeltävästä kerrasta.

Asetus sisältää kaksi toimivaltuutta: ensinnäkin kunnan oikeuden luopua kiireettömän terveydenhuollon hoitotakuun määräajoista ja toiseksi kunnan oikeuden luopua sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin määräajoista. Käytäntöön soveltamisessa on muistettava, että toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos ne ovat välttämättömiä valmiuslain tarkoituksen saavuttamiseksi eikä tilanne ole hallittavissa viranomaisten normaalein toimivaltuuksin. Nyt käytössä olevat tartuntatautilain ja valmiuslain mukaiset rajoitukset ja toimivaltuudet ovat kokonaisuus, jolla pyritään toisaalta estämään taudin leviämistä ja toisaalta varmistamaan, että palvelujärjestelmä pystyy tuottamaan asukkaalle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut toimenpiteiden negatiivisia ja positiivisia vaikutuksia suhteessa tavoiteltaviin hyötyihin, ja hallituksessa on päädytty siihen, että toimivaltuuksien jatkaminen on tässä tilanteessa perusteltua, välttämätöntä ja tarpeellista.

Arvoisa puhemies! Terveydenhuollossa voidaan luopua kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta eli perusterveydenhuollossa hoitoonpääsystä kolmen kuukauden sisällä ja erikoissairaanhoidossa kuuden kuukauden sisällä. Edellytyksenä on, että määräajoista joustaminen on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi eikä sillä vaaranneta potilasterveyttä. Tältä osin asetuksen sanamuotoa on vielä tarkennettu edelliseen verrattuna. Kiireellinen hoito tulee antaa aina. Hoidon tarpeen arvio tulee tehdä perusterveydenhuollossa ja lähetteet tulee käsitellä erikoissairaanhoidossa säädettyissä ajoissa, jotta tiedetään, kuinka kiireellistä hoitoa potilas tarvitsee.

Tämä toimivaltuus liittyy terveydenhuollon resurssien turvaamiseen. Erityisesti erikoissairaanhoidossa on jouduttu keskittämään resursseja koronaviruspotilaiden hoitoon ja muuhun kiireelliseen hoitoon. Esimerkiksi tämän aamun tietojen mukaan sairaalahoidossa oli 228 potilasta, joista osastohoidossa 147 ja tehohoidossa 81. Niistä yli puolet oli HYKSin erityisvastuualueella, siis 149 potilasta, joista oli osastohoidossa 101 ja tehohoidossa 48. Näin sairaaloissa on jouduttu totta kai tämän potilasmäärän vastaanottamiseksi tekemään jo ennakoivasti muutoksia, jotta pystyttäisiin nostamaan tehohoitokapasiteettia ja sairaalahoitoa tarvitsevien potilaiden resurssia, ja näin sitten esimerkiksi leikkaussalit ovat muuttuneet tehohoito-osastoiksi ja henkilökuntaa on koulutettu tehohoitoon. Koska resursseja joudutaan kohdentamaan kiireelliseen hoitoon, kiireettömän hoidon jonot tietenkin kasvavat eikä hoitotakuun määräaikoja ole mahdollista aina noudattaa. Tämä on tietenkin eduskunnan näkökulmasta ikävää ja täysin päinvastaista kuin mitä normaalitilanteessa noudattaisimme. Poikkeusoloissa tämä asetus mahdollistaa hoitoonpääsyn määräajoista poikkeamisen, mutta se ei kuitenkaan anna viimekätistä lupaa luopua kaikesta kiireettömästä toiminnasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut ohjeet perustason palveluista poikkeusoloissa. Ohjeistuksessa korostetaan, että perustason palvelut tulee pyrkiä järjestämään mahdolli-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

simman normaalisti. Toimivalla perusterveydenhuollolla pyritään estämään erikoissairaanhoidon ruuhkautumista. Vaikka asetuksella mahdollistetaan hoidon antamisen määräajoista joustaminen, se tulisi tehdä vasta siinä vaiheessa, kun se on täysin välttämätöntä.

Arvoisa puhemies! Tämä asetus mahdollistaa myös sosiaalihuoltolain mukaisista palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista luopumisen. Tältä osin asetusta on muutettu edelliseen versioon verrattuna perustuslakivaliokunnan mietinnön perusteella. Uusi sanamuoto turvaa entistä paremmin ihmisten oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin. Sanamuoto vastaa paremmin myös valmiuslain alkuperäistä tarkoitusta, mikä oli luopuminen ainoastaan palvelutarpeen arvioinnin määräajoista eikä itse palvelutarpeen arvioinnista kokonaan. Palvelutarpeen arvioinnissa selvitetään asiakkaan sosiaalipalveluiden tarve hänen elämäntilanteensa edellyttämässä laajuudessa. Yleisenä edellytyksenä on kuitenkin se, että määräajasta luopuminen ei saa vaarantaa henkilön välttämätöntä toimeentuloa ja huolenpitoa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää iäkkäiden henkilöiden sekä erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeen riittävään arviointiin.

No mistä sitten tämän asetuksen mukaan kunta saa luopua? Se on varmasti se keskeinen kysymys. Nykyisen lainsäädännön mukaan palvelutarpeen arviointi on aloitettava viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä siitä, kun asiakas otti yhteyttä. Tämä seitsemännen arkipäivän määräaika koskee yli 75-vuotiaita henkilöitä sekä niitä henkilöitä, jotka saavat vammaisuuksista annetun lain mukaista ylintä hoitotukea. Asetuksella saa siis luopua ainoastaan tästä seitsemäntenä arkipäivän määräajasta. Palvelutarpeen arviointi on tehtävä mahdollisimman pian, sitten kun se on mahdollista.

No mistä sitten ei saa luopua? Se, mistä kunta ei saa luopua, on tietenkin kiireellisen palvelutarpeen arviointi, ja kiireelliset palvelut on joka tapauksessa hoidettava. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on aloitettava normaaliolojen säädösten mukaisesti viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä, ja arvioinnin on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa. Lisäksi palvelutarpeen arvioinnista säädetään erityislainsäädännössä, kuten lastensuojelulaissa ja vammaispalvelulaissa, ja näiden mukaiset palvelutarpeen arvioinnit tulee tehdä normaalisti. Lastensuojelulaissa säädetyistä määräajoista luopumista ei kuitenkaan voi pitää välttämättömänä eikä oikeasuhtaisena edes poikkeusolosuhteissa. Vammaisten henkilöiden välttämätöntä huolenpitoa, yhdenvertaisuutta ja osallisuutta turvataan näillä palveluilla. Siten vammaisten henkilöiden perus- ja ihmis-oikeuksia on kunnioitettava myös poikkeustilanteissa. Muita erityistä suojelua tarvitsevia henkilöitä ja heidän palvelutarvettaan on arvioitava riittävän joutuisasti, sillä he eivät aina itse pysty hakemaan apua sitä tarvitessaan.

Asetuksen tarkoituksena on vapauttaa sosiaalihuollon resursseja kiireellisiin tehtäviin. Poikkeustilanne saattaa myös sosiaalihuollossa johtaa tilanteisiin, joissa on välttämätöntä kohdentaa henkilöstöresursseja kiireellisten sosiaalipalveluiden arviointiin. Sen vuoksi tämä toimivaltuus on välttämätön. Asetuksen soveltamisessa käytäntöön on kuitenkin otettava huomioon välttämättömyyden vaatimus.

Näillä sanoilla totean, että vaikka me joudumme poikkeusolosuhteissa tekemään raskaita päätöksiä, tämä on tässä tilanteessa arvioiden välttämätöntä.

21.28 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Tälle asetukselle toimivaltuuksien jatkamisesta on varmasti perusteita. Ja niin kuin tuossa ministeri hyvin kuvasi, kyse on siis kiireetömän hoitotakuun aikamääreitten ja myöskin sosiaalihuoltopalveluitten tarpeen määrittä-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

seen liittyvistä määräajoista ja niistä tinkimisestä. Nytten kun resurssit on kohdistettava nimenomaan sinne meille tällä hetkellä kaikkein, voisiko sanoa, elintärkeimpään eli erikoissairaanhoidon ja siellä vielä tehohoidon resurssien kestämiseen, niin on ymmärrettävää, että tämäntyyppisiä asetuksia joudutaan sitten eduskunnassa viemään läpi.

Tähän tietysti liittyy se puoli, että tällä hetkellä toki on paljon nyt sellaista niin sanottua patoutunutta hoidon tarvetta, jota potilaat myöskin itse aiheuttavat. Elikkä kun he tietävät, että siellä terveyskeskuksissa on ruuhkaa, ja he tietävät, että kuormitusta terveydenhuoltojärjestelmässä on, niin moni jättää sitten hakeutumatta terveydenhuollon piiriin. Ja sitten toinen asia, mikä myöskin saattaa kyllä tämän kriisin lauettua tulla patoutuneena hoidon tarpeena esille, on se, että näitä Kelan kuntoutuksia on jouduttu lopettamaan ja siirtymään etäkuntoutuksiin niiltä osin kuin se on ollut mahdollista. Siellä on myös sen tyyppisiä sairauksia, jotka ilman tätä kuntoutusta pahenevat, ja nämä henkilöt ovat todennäköisesti jopa sitten siellä erikoissairaanhoidon puolella siinä vaiheessa, kun nämä heidän ongelmansa todellakin pahenevat, ja toivon mukaan ministeriössä pystytään kartoittamaan myöskin tätä puolta. Erityisesti tästä kuntoutuksesta on tullut paljon yhteydenottoja kansanedustajille ja on kysytty siitä, millä tavalla tätä sumaa lähdetään purkamaan ja miten näissä tilanteissa pitäisi menetellä. Myöskin mielenterveyskuntoutuksen puolta nämä kysymykset ovat koskettelleet.

21.31 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Kunnille on siis myönnetty oikeus poiketa terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajoista. Tämä oikeus on myönnetty nyt valmiuslain perusteella, ja sitä on tarkoitus jatkaa siihen 13.5. saakka. Kunta voi siis luopua kiireettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi. ”Kiireettömän hoidon määräajoista luopuminen ei saa vaarantaa potilaan terveyttä”, todetaan täällä tiedotteessa. ”Hoidon tarpeen arviointi on tehtävä kuten ennenkin. Sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnista ei voi luopua kokonaan, mutta arvioinnin aloittamisen määräajan voi ylittää tarvittaessa.” Sitten täällä todetaan vielä: ”Jokaisella kunnassa oleskelevalla henkilöllä on oikeus saada kiireellisessä tapauksessa yksilölliseen tarpeeseensa perustuvat sosiaalipalvelut, ja tämän vuoksi kiireellisen avun tarve on aina arvioitava välittömästi. Oikeus välttämättömään huolenpitoon ja toimeentuloon ja riittäviin sosiaalipalveluihin ei saa siis vaarantua. Tämä oikeus pysyy, vaikka palvelutarpeen arvioinnin määräajassa voidaan joustaa. Poikkeusoloissa kunta voi siis lykätä yli 75-vuotiaiden tai ylintä hoitotukea saavien palvelutarpeen arvioinnin aloittamista yli seitsemän arkipäivän määräajan. Palvelutarpeen arviointi on edelleen aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on edelleen aloitettava viimeistään seitsemän päivän kuluessa. Palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräajasta luopuminen ei koske lastensuojelulaissa ja vammaispalvelulaissa säädettyjä määräaikoja. Myös muiden erityistä suojelua tarvitsevien sekä iäkkäiden henkilöiden palvelutarve on aina arvioitava riittävän joutuisasti, sillä he eivät aina pysty itse hakemaan apua sitä tarvitessaan.” Tällä on varmasti perusteet. Olen aivan samaa mieltä, ja tähän on jo kerran täällä talossa koeteltu perustuslakivaliokunnassa. On hienoa, arvoisa ministeri, että tähän on tehty nyt näitä tarkennuksia. Mutta minä kiinnittäisin huomiota erityisesti kahteen kohtaan:

Ensimmäinen on tämä, että poikkeusoloissa kunta voi lykätä yli 75-vuotiaiden tai ylintä hoitotukea saavien palvelutarpeen arvioinnin aloittamista yli seitsemän arkipäivän määrä-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

ajan. Kun nämä henkilöt sattuvat nyt olemaan juuri siellä karanteenissa, niin tämä on nyt sitten se aika erikoinen yhdistelmä, että heidät laitetaan siis perustellusti karanteenimaisiin olosuhteisiin ja sitten nimenomaan heidän palvelutarpeensa arviointia heikennetään. Te mainitsittekin, arvoisa ministeri, siitä, ettei saa vaarantaa terveyttä, mutta, miten sitä palvelutarvetta arvioidaan — jokainen meistä tietää sen, että se on sellainen yhdistelmä, jota ei voi toteuttaa. Minä pyytäisin kiinnittämään huomiota siihen, että kun näitä soveltamisohjeita nyt sitten annetaan, niin siinä erityisesti kiinnitetään huomiota näihin yli 70- ja tässä tapauksessa yli 75-vuotiaisiin, koska he ovat juuri niitä, jotka ovat karanteenissa, joi- ta ei saisi kukaan käydä katsomassa.

No sitten toinen on tämä, että kiirettömän hoidon määräaikojen noudattamisesta voi- daan myöskin sitten esimerkiksi perusterveydenhuollossa luopua. Tässä on juuri se, mihin edustaja Essayah täällä viittasi: meillä on paljon kansansairauksia, kuten diabetes, sitten meillä on esimerkiksi sydän- ja verisuonisairaudet ja syöpäsairaudet, jotka saattavat pahen- tua niin pahaksi, että sitten kun tämä tilanne on ohi, niin käykin niin, että nämä henkilöt ovat erikoissairaanhoidon tarpeessa. Tässä on myöskin nyt tällainen, voisi sanoa, piilevä ongelma, joka saattaa sitten puhjeta siinä vaiheessa ja tulla entistä kalliimmaksi, ja minä toivoisin, että nyt kiinnitettäisiin huomiota näihin kansansairauksiin, jotka voivat pahen- tua odottaessa.

Nyt me juuri viime viikonloppuna saimme lukea STT:n uutisen maakuntalehdistä siitä, että monet sellaiset, joille oli annettu kiireetön aika, eivät olleet tulleet paikalle. Siellä oli ollut syöpäpoliklinikalla tammöistä ja myöskin sydän- ja verisuonitautia sairastavien koh- dalla. Nyt tietysti sitten esimerkiksi me Sydänliitossa pyrimme siihen, että me kerromme totta kai, että jos lääkäri antaa sieltä sairaalasta luvan, niin kyllä sinne silloin kannattaa mennä. Mutta nyt tietysti vähän ollaan jännittyneitä ja peloissaan, että voiko sinne mennä. Tässä on nyt sellainen yhdistelmä, että teidän ehkä kannattaisi tähän nyt kiinnittää erityistä huomiota. Ja kyllä suosittelisin, että ihmiset uskaltaisivat mennä sitä omaa sairauttaan tarkastuttamaan, esimerkiksi jos diabeetikoilla verensokerit heittelevät kovasti.

Sitten meillä on myöskin esimerkiksi nämä tilanteet, mitä tarvitaan sydän- ja verisuoni- sairauspotilailla, kun osa vielä syö Marevania — elikkä sitä ennen aikaan käytettiin hyvin paljon verenohennushoitoon. Siinä tarvitaan säännöllisin välein se verikokeen otto, ja nyt on selvästi käynyt niin, että kotisairaanhoidajat eivät käy sitä ottamassa. Tämä on huono yhdistelmä. Elikkä minä olen kirjallisessa kysymyksessä vähän patistellut mutta myöskin täällä kyselytunnilla sanonut, että voisi antaa esimerkiksi palveluseteleitä. Sellaisessa ti- lanteessa, jossa kerta kaikkiaan se kiireetön hoito ei vedä, kun kaikki resurssit on laitettu siihen kiireelliseen, annettaisiin palveluseteli, jolloin henkilö voisi käydä tsekkauttamassa ja tarkistuttamassa itsensä siellä yksityisellä puolella. Se kannattaisi tällaisissa poikkeusta- pauksissa kyllä ottaa käyttöön. Tämä olisi inhimillistä, ja tämä, että me huomioimme nämä kohderyhmät, olisi myös kansantaloudellista pitkällä juoksulla. Mehän emme koskaan tie- dä, kuinka kauan tässä menee. Jos tässä menee monta kuukautta, niin se on entistä kalliim- paa, puhumattakaan siitä, mitä se tarkoittaa kärsimyksen näkökulmasta.

21.37 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille selkeästä esit- telystä. Tässä ollaan jatkamassa asetusta terveydenhuollon kiireettömään hoitoon ja sosi- aalihuollon palvelutarpeen arviointiin liittyen. Oli hyvä, että nostitte esille tämän, että kii- reellisestä hoidosta ja sen arvioinnista ei tule luopua eikä myöskään erityistä tukea tarvit- sevien arvioinnista. Samoin lastensuojelulain puitteissa toimitaan normaalisti. Onkin tär-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

keää, että kun nyt poikkeusoloissa ensimmäisen kerran on näitä asetuksia jumpattu ja kun nyt ollaan toisella kierroksella, niin tehdään niihin nämä riittävät selkeytykset — aivan kuin olimme koko ajan lisää tulevaisuutta varten.

On tärkeää, että lasten oikeuksien sopimus ja vammaisten henkilöiden oikeuksien sopimus toteutuvat myöskin poikkeusoloissa. Viikonvaihteessa nuori äiti kertoi minulle huolensa pienestä vauvastaan, jolla oli lievästi kypsymätön lonkkanivel, ja sitä hoitoa oli nyt siirretty kuukaudella, ja samaan aikaan kuulemme, että joissakin paikoissa on aivan kuin ajettu alas tätä perusterveydenhuoltoa vähän liiankin ennakoiden — siellä odotetaan, milloin korona syöksähtää sinne. Eli jätetään hoitamatta sellaista, mikä voi tulla vaikeammaksi sitten myöhemmin. Haluankin kysyä ministeriltä: onko kuntia ohjeistettu viime aikoina siten, ettei tällaista kuntouttavan perustason palvelua ajettaisi alas liian etupainotteisesti, aivan kuten tämän pienen vauvan kohdalla oli tehty?

21.40 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Jäi kolme asiaa vielä, kun aika loppui.

Liittyen hieman siihen, mitä edustaja Kinnunen tuossa ansiokkaasti totesi: Kun täällä sanotaan näin, että kunta voi luopua kiireettömän hoidon määräaikaisten noudattamisesta, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi, ja tämä asetus annettiin ensimmäisen kerran jo jonkin aikaa sitten, ja se on nyt 13.4. asti voimassa, niin aiotaanko tarkistaa, onko liian aikaisin alettu alasajaa sitä kiireetöntä — onko teillä meneillänne sellainen selvitys siitä, ettei olekin käynyt niin, että on vähän liian aikaisin lähdetty sitä kiireetöntä hoitoa alasajamaan? Nimittäin sehän on mahdollista vain, jos se on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi, ja nyt kun meidän kaikki tilastot näyttävät, että siellä ei se kiireellinen hoito ole vielä niin vahvaa, niin olen samaa mieltä siitä, mistä edustaja Kinnunen tässä jo aloitti, mitä nyt kannattaisi tehdä. Nythän me olemme varmasti vähän niin kuin kaatumassa siihen kiireelliseen, mutta nyt pitäisi muistaa se, että meillä on mahdollisuuksia ottaa tasaisin väliajoin sinne kiireettömään niitä, mitä tunnutaan... Ja kyllä aika hyvin esimerkiksi kunnissa tiedetään, ja sieltä Kanta-ohjelmasta pikkusen pystyy näkemään, onko ollut esimerkiksi vaikeuksia hoitotasapainon pysymisessä, ja siitä pystyy näkemään, keitä kannattaisi kutsua.

Toinen vinkki teille olisi sellainen, että sinne sairaaloitten tai terveyskeskusten nettisivuille laitettaisiin esimerkiksi kiireettömien hoitojen odotusajat. Minä puhun nyt esimerkiksi syöpäsairauksista: On varmasti sellaisiakin pitkäaikaissairauksia, jotka kestävät tämän korona-ajan olla niin, ettei tarkisteta eikä tehdä väliajalla tutkimuksia, mutta syöpä saattaa kyllä olla sellainen, joka vaatisi sitä jatkuvaa seurantaa, ja siitä syystä minä toivoisin, että tässä kiireettömässä hoidossa otettaisiin nyt jo käyttöön se — ja sitä jatkettaisiin koronan jälkeenkin — että meillä olisi siellä nettisivuilla näkyvissä, mitkä ovat meidän hoidon odotusajat ja jonotusajat. Tästähän aikoinansa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on syöpäsairauksien kohdalla jopa maininnut, että tämä olisi hyvä olla, ja siitä ihmiset sitten näkisivät, koska meillä on kuitenkin valinnanvapaus sitten vaihtaa sitä sairaalaa.

Sitten vielä yksi semmoinen asia, joka liittyy siihen, miten me sitä kiireetöntä hoitoa sitten pystyisimme tämän aikana... Mehän emme todellakaan tiedä, miten kauan tässä menee, niin että me emme voi alasajaa tätä kiireetöntä missään nimessä. Se on inhimillisesti väärin, ja sitten se on kansantaloudellisesti todella katastrofos. Mutta nyt eri sairaaloissa on jo käynnistetty, esimerkiksi meillä Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä on jo käynnistetty, se, että meillä nyt jo tehohoitoon koulutetaan niitä, joilla on erikoisalana esimerkiksi leikkausanestesia ja jotka ovat olleet esimerkiksi leikkaussalissa. No, nyt on teh-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

ty myöskin asetus siihen, että voidaan kutsua kaikki alle 68-vuotiaat, jotka ovat toisilla aloilla — ok — esimerkiksi eläkeläisiä, virkeitä eläkeläisiä, jotka voisivat tulla sinne kiireettömän hoidon puolelle suoraan mutta jotka varmasti tarvitsevat sitä täydennyskoulutusta, ja minun mielestäni ammattikorkeakoulujen kanssa pitäisi nyt nopeasti lähteä keskustelemaan siitä, miten tämä koulutus järjestetään. Me emme voi sälyttää sitä koulutusvastuuta sinne terveydenhuollon yksiköihin, vaan me tarvitsemme ne ammattikorkeakoulut ja toisen asteen opinahjot eräällä lailla täydentämään sen osaamisen. Esimerkiksi jos minut nyt kutsutaan sinne, niin kyllä minä mielelläni käyn esimerkiksi lääkehoidon läpi, koska kyllä varmasti monet taidot ovat pysyneet mutta jossain pitää sitten kouluttaa. Minun mielestäni nyt pitäisi lähteä tällaiseen koulutusjärjestelmään, jossa niiden kanssa, jotka sieltä talon ulkopuolelta tulevat — esimerkiksi toisilta aloilta sairaanhoitajakoulutuksella tai lähihoitajakoulutuksella tai hiljattain eläkkeelle jääneet — käytäisiin läpi, esimerkiksi jos erikoissairaanhoidon, kiireettömään hoitoon tulee.

Mutta teille kovasti voimia, arvoisa ministeri Kiuru, ja älkää ajatelko sillä tavalla, että me olisimme eri puolilla tätä pöytää. Me olemme aivan samalla puolella, ja niin kuin olen monesti sanonut, että kun itse silloin sikainfluenssan aikana olin yli vuoden 24 tuntia ja 7 päivää viikossa sen sikainfluenssan kanssa, niin kyllä minä aika hyvin tiedän, miltä teistä tuntuu.

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako ministeri käyttää puheenvuoron?

21.44 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä evästyksistä, ja voin kyllä lämpimästi ilahtua noista edustaja Risikon sanoista, niin kuin kaikista niistä hyvistä evästyksistä, jotka täällä tänään tämän keskustelun yhteydessä ja muutoinkin on annettu. Minä luulen, että itse asiassa tämä keskustelu kuvaa hyvin myös sitä keskustelua, mitä käymme kentän kanssa tällä hetkellä. Jotta kentällä ei tulisi sellaista käsitystä, että kaikki on mahdollista, joudumme jatkuvasti, toistuvasti kertaamaan sitä viestiä, millä valtakirjalla kentällä voidaan olla liikkeellä. Ensinnäkin on muistettava, että kiireellinen palvelutarpeen arviointi tulee aina tehdä. Siitä ei voi joustaa, ja kiireelliset palvelut on järjestettävä joka tapauksessa. Myöskin erityistä tukea tarvitsevan lapsen palvelutarpeen arviointi on aina aloitettava normaalien säädösten mukaisesti ja tehtävä se viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä, ja arvioinnin on vielä valmistuttava siinä säädösaikataulussa eli 3 kuukauden kuluessa. Näiltä osin on tärkeää pysyä siinä eduskunnan antamassa mandaatissa, ja me evästämme tietenkin kenttää juuri tällä näkökulmalla sillä mandaatilla, jonka eduskunta on antanut kentälle toimia sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen kysymys on se, miten tämä kiireellisen hoidon järjestäminen todella pitäisi tehdä. Täytyy todeta, että kyllä näistä määräajoista joustaminen helposti voitaisiin tulkita mandaatilla, jota eduskunta nimenomaan ei ole antanut, ja minusta nämä huolet, jotka eduskunta on esittänyt sekä tässä että edeltävässä keskustelussa, ovat aiheellisia ja ovat nimenomaan sen linjan mukaisia, joilla mekin olemme kenttää lähestyneet. Tosiasia on siis se, että meillä ei ole mahdollista määräajoista joustaminen silloin, kun se vaarantaisi esimerkiksi henkilön terveyden, ja näitä esimerkkejä luettelittekkin jo aikaisemmin. Tosiasia on se, että entisestään on kiristetty tätä sanamuotoa, jotta on ihan varmas-ti selvää, että tämä asia on kunnossa. Eli määräajoista joustaminen on välttämätöntä kiireellisen hoidon järjestämiseksi, mutta se ei saa kuitenkaan vaarantaa potilaan terveyttä, ja nämä ovat ne reunaraamit, joissa on pysyttävä. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

6. Muu asia: Valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä

Muu asia M 16/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin aiemmin tänään päivän ensimmäisessä täysistunnossa. Keskustelu jatkuu nyt.

Keskustelu

21.48 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä todellakin käsitellään asetusta väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä. Tätä asetushan sovelletaan terveystoimessa, sosiaalitoimessa, pelastustoimessa, hätäkeskustoiminnassa ja poliisitoimessa toimivien henkilöiden kohdalla.

Täällä oli hyvä keskustelu jo päivällä. Valitettavasti ministeri ei nyt ole päässyt paikalle. Tässä on tärkeä huomioida se, että me olemme vasta alkumetreillä, ja ministerihän korosti nimenomaan sitä, että tämä on vain varautumistoimenpide, joka otetaan vasta aivan viime hetkellä käyttöön, se on ihan ymmärrettävääkin. Ja on perusteltua jatkaa tätä asetusta, olen ehdottomasti samaa mieltä.

Mutta sitten on pakko sanoa ja pitää muistaa, koska me olemme vasta alkumetreillä, että se taisteluväsymys, joka siellä saattaa tulla, jos ei sitä ennalta estetä, voi olla joko fyysistä tai henkistä. Kun tässä on mahdollisuus pitkittää työpäiviä, niin valtavan suuri merkitys on johtamisella. Myöskin työsuojeluorganisaation pitää toimia, suojavarusteita pitää olla riittävästi, sekin tuo sitä turvallisuutta, ja työterveyshuolto toivottavasti on tässä mukana näissä organisaatioissa, joissa tämä joudutaan sitten jossain vaiheessa ottamaan käyttöön — ja se on aivan varmaa, että jossain vaiheessa joudutaan tämä asetus ja laki ottamaan käyttöön, että joudutaan pidentämään näitä — ja korostan nimenomaan sitä työterveyshuoltoa ja työsuojelua, mutta myöskin johtamista.

Tuossa äsken jo sanoin aikaisemman asetuksen kohdalla siitä, että kun tällä hetkellä nyt koulutetaan niitä lisähenkilöitä ja nimenomaan esimerkiksi sinne tehohoitoon, esimerkiksi leikkausanestesiaan erikoistuneita sairaanhoitajia, niin pitäisi muistaa ja toivoisin, että kun myöskin kutsutaan — varmasti joudutaan kutsumaan — pahimmassa tapauksessa myöskin niitä sairaaloitten ja terveyskeskusten ulkopuolella olevia alan henkilöitä, kuten asetus antaa siihen mahdollisuuden, poikkeuslait, niin sitä koulutusta järjestettäisiin jo hyvissä ajoin, koska muuten ei aina välttämättä tule hyvää tulosta. Eli toivoisin, että tällainen koulutusjärjestelmä nyt sitten pystyttäisiin varmentamaan jo aikaisessa vaiheessa, ja ei ainoastaan niin, että se on sairaaloitten ja terveyskeskusten kontolla vaan että nimenomaan myöskin toisen asteen koulutus ja ammattikorkeakoulut ottaisivat koppia tästä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön kannattaisi tästä nyt hyvin

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

äkkiä tehdä linjaukset, että miten tämä järjestetään. Meillä on paljon sellaisia innokkaita alan henkilöitä, jotka eivät ole tällä hetkellä siellä terveydenhuollossa tai ovat ehkä jääneet hiljattain eläkkeelle mutta ovat mahdollisuuksien mukaan käytettävissä ja varmasti mielellään ottaisivat sellaisen täydennyskoulutuksen — yksi viikkokin tekee jo hyvää. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.

7. Muu asia: Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista

Muu asia M 17/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin aiemmin tänään päivän ensimmäisessä täysistunnossa. Keskustelu jatkuu nyt.

Keskustelu

21.52 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että opetuksen toteuttajat, varhaiskasvatuksen toimijat ja koulut, ovat hyvin nopeasti pystyneet sopeutumaan uuteen tilanteeseen ja tehneet joltain osin digiloikan, jota ei voitu olettaakaan aiemmin.

Olisi tärkeää kuitenkin, kuten täällä aikaisemmassa keskustelussa moni toi esiin, että huomioitaisiin yksilöllisen tuen tarve, ja haluaisin kysyä: onko yksilöllistä tukiopetusta etänä järjestetty riittävästi, ja onko sellaisia aikeita olemassa? Tämä olisi täysin toteutettavissa ja helppoa. Nyt tulisi vain arvioida, minkälaista etäopetusta ja minkälaista tukiopetusta voisimme tarjota opiskelijoille. Tilanne on toki valitettava monen nuoren kannalta ja monen lapsen kannalta, joilla ei ole sellaisia mahdollisuuksia kotona saada tukea koulunkäyntiin kuin pitäisi olla. Toki kokonaistilanteen arviointi on tässäkin kaikkein tärkeintä. Meillä täytyy olla myös kuva siitä, koska näitä rajoituksia voidaan purkaa. Jos niitä ruvetaan purkamaan liian aikaisin tai ruvetaan löysentämään eri perustein liian aikaisin, niin voi olla, että kokonaisvaikutukset koululaisille tulevat olemaan suurempia kuin siinä tapauksessa, että aluksi pidetään kiinni rajoituksista ja toteutetaan todellakin etänä koulunkäynti ja varhaiskasvatus, kuten nyt hyvin pitkälti tehdään, toki ei kaikkien koululaisten ja päiväkotilasten osalta.

Kun punnitaan koululaisille ja lapsille aiheutuvaa haittaa tästä, on todellakin tärkeää pitää se kokonaiskuva mielessä, mitä on oletettavissa vuoden sisällä tai puolen vuoden sisällä. Ei ole mitään mieltä myöskään pitkittää sellaisilla keskitiukoilla rajoituksilla tätä tilannetta, jos on oletettavissa, että sellainen käytäntö tulee itse asiassa aiheuttamaan enemmän haittaa kokonaiskuvassa opiskelijoille. Nythän muutamat sellaiset maat, jotka ovat ilmoittaneet jo, että harkitsevat näiden rajoitusten purkamista, ovat yleisesti ottaen juuri niitä maita, joissa nämä rajoitukset ovat aluksi olleet hyvinkin tiukkoja. Lisäksi olisi hyvä huo-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

mioida, että meillä on erilaisia alueita Suomessakin ja epidemia on eri tavoin levinnyt, joten ehkä koulunkäynninkin osalta olisi syytä miettiä tällaisia alueellisia painopisteitä. Ihan vielä emme varmasti tästä epidemiasta pääse eroon.

Varhaiskasvatuksen osalta on tuotu huoli siitä, miten henkilöstö altistuu tartunnoille. Niitä on hyvin vaikea välttää varhaiskasvatuksen osalta pienten lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Sen takia olisikin todella tärkeätä, että ryhmät pysyvät pieninä ja tiloja käytetään rajatusti. Vaikka olisi toiminnan kannalta ehkä luontevaa yhdistellä ryhmiä hieman isommiksi, nyt tämän tartuntataudin kannalta olisi tosi tärkeätä, että ne ryhmät voisivat toimia omissa tiloissaan, vaikka siellä olisi hyvin pieni määrä lapsia paikalla. Vaikka siellä olisi ihan pari lasta paikalla, niin nyt on tilanne, jossa ei pidä ruveta säästämään tällaisessa kohtaa eikä pidä myöskään toimintaa ehkä pelkästään normaalin toiminnan organisoinnin kautta miettiä. Tästä on OKM ohjeistanut, mutta voisi olla vielä tarpeen selkeyttää ohjeistusta, kun tästä on kysymyksiä paljon esitetty.

Sitten on toki huomioitava näitä muitakin opetuksen tarjoajia, ja sellainen kysymys, mikä niin avointen yliopistojen kuin kesäyliopistojen osalta on noussut esiin, on se, missä määrin voitaisiin heitä tukea ja missä määrin voitaisiin siirtää verkkoon opetusta. Nyt monen koulutuksentarjoajan tulot ja oppilaspohja ovat romahtaneet, kun lähiopetusta ei voida järjestää, mutta ihan varmasti opetukselle on kysyntää.

Sitten varhaiskasvatuskasvatusmaksujen korvaaminen: monet kunnat ja kaupungit ovat niitä nyt korvanneet, ja olisi tärkeää myös huomioida näiden tulojen ja kustannusten vaikutus nyt sitten kuntien ahdinkoon tällä hetkellä, kun muutoinkin verotulot ovat pienenneet hyvin nopeasti.

Kokonaisuudessaan tarpeellisia rajoituksia. Ja näidenkin osalta toki tosi valitettavia tilanteita syntyy lasten kannalta, mutta niitä pitää minimoida nyt kaikin keinoin, tukea lastensuojelun resursointia ja tukiovetusta etänä, ja tehdä kaikkemme, jotta me voimme turvallisen oppimisympäristön näille lapsille turvata, samalla huomioiden, että tässä tehdään elämää turvaavia toimenpiteitä toki sitten tartuntataudin osalta myös. Euroopassa on tapauksia, joissa myös nuoria henkilöitä on valitettavasti koronaepidemiaan menehtynyt, ja tämä toki kertoo siitä, että lapset ja nuoretkaan eivät taudilta aina ole suojassa, vaikka riskit ovat huomattavasti pienempiä.

Millä tavoin sitten voidaan palata siihen normaaliin kouluelämään? Nyt on mielenkiintoista seurata esimerkiksi juuri näitä Saksan esimerkkejä, missä tuntuvat olevan suunnitelmat aika samalla mallilla kuin Suomessa: pyritään ensin epidemia estämään tiukastikin, ja sen jälkeen asteittain pyritään avaamaan. Siellä on kasvomaskien käyttökin nyt mitä ilmeisimmin, ainakin lehtitietojen mukaan, jo mukana näissä suunnitelmissa — meillä vielä tähän varmasti kannanmuodostusta pitäisi tehdä — ja toki sitten tämän digisovelluksen osalta myönteisiä merkkejä on ilmassa, mutta toki siinäkin olisi kiinnostavaa se, millä aikataululla voidaan saada sekin käyttöön, että normaalielämä sitten pikkuhiljaa, koronaepidemian vielä jyllätessä rokotteeseen asti, kuitenkin mahdollisimman pian mahdollistuisi.

21.59 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Todellakin ministeri tuossa iltapäivällä piti oman puheenvuoronsa, ja täytyy sanoa, että näiden rajoitustoimien jatkaminen on varmasti ihan perusteltua ja vielä sitten niillä korjauksilla, jotka ovat tulleet esille, elikkä niin että pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevilla ja myöskin valmistavaan koulutukseen osallistuvilla on mahdollisuus tähän lähiopetukseen osallistua, vaikka nyt muutoin sitten toivomme tätä etäopetusta suosittavan.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Oli myös hyvä, että ministeri siinä omassa puheenvuorossaan otti esille sen, että nyt erityisesti aiotaan kiinnittää huomiota näihin oppimiseroihin ja erityisen tuen tarpeessa oleviin henkilöihin. Ja mielestäni myöskin oppilashuollolla on tässä tilanteessa haasteensa, koska tiedämme, että kaikilla lapsilla ne kotioloit eivät välttämättä ole sellaiset, että siellä pystyttäisiin lasta tukemaan. Päinvastoin voi olla, että nimenomaan niitten kotiolojen tähden siellä voi olla hyvinkin suuria vaikeuksia, kun nämä lapset jossakin vaiheessa palaavat taas, jälleen tähän lähiopetukseen ja luokkaopetukseen.

Ja täytyy vain todeta, että nyt viisautta sitten sinne kehysriiheen, jotta todellakin tästä oppivelvollisuuden kategorisesta pidentämisestä luovuttaisiin, koska onhan se aivan järkyttävä menolisäys tässä tilanteessa, jossa kaikki paukut pitäisi nyt käyttää niiden lasten ja nuorten koulupolun varmistamiseen, joilla tällä hetkellä niitä oppimisvajeita on tullut, jotta pystyttäisiin siihen tavalliseen rutiiniin palaamaan — kun vielä erityisesti opetussektori itse vetoaa siihen, että tässä tilanteessa ei pitäisi nyt lähteä tekemään tällaista suurta muutosta, kun pitäisi pystyä huolehtimaan siitä, että pystytään palaamaan niihin entisiin tilanteisiin.

Kunnille pitää antaa kiitosta siitä, että valtaosassa kuntia tämä kouluruoka-asia on pystytty erilaisilla ratkaisuilla huolehtimaan. Toki tässä nyt on tullut sitten eriarvoisuutta kuntien välille, koska sitä on hyvin eritasoisesti ja erityyppisesti hoidettu. Mutta täytyy sanoa, että kunnissa on kuitenkin tässä asiassa haluttu varmistaa se, että kouluruoka olisi mahdollinen myöskin siellä etäopetuksessa oleville.

Sitten toinen tämmöinen kiitoksenaihe on, että varhaiskasvatuserityyppisyyden on lähestulkoon kaikissa kunnissa nyt sitten jätetty perimättä lapsilta, jotka siihen eivät osallistu, ja se tuntuu todellakin oikeudelta ja kohtuudelta tässä tilanteessa.

Mutta tosiaan tuonne kehysriiheen nyt vaan niitä terveisiä, että nyt on tärkeää, että pidetään huolta lasten ja nuorten opinpolun eheydestä ja siitä, että he saavat kaiken sen tuen, minkä tarvitsevat, ja että nyt on tärkeää pitää huolta siitä, että paluu tavalliseen luokkaopetukseen ja lähiopetukseen sujuu sitten mahdollisimman hyvin kaikilta oppilailta, ja ei ole aika lähteä tällaisiin uudistuksiin.

22.02 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensin etänä kiitokset ministerille päivällä pidetystä selkeästä esittelystä.

Valmiuslain nojalla tehtyjä väliaikaisia, jo tutuksi tulleita rajoituksia jatkettaisiin siis 13.5. asti. Perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen osalta tehdään nyt jotain täydennyksiä.

Heti alkuun on syytä todeta, että opetuksen määrää voidaan vähentää vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä. Jotta oppimiserot eivät kasvaisi, oppimisen tuki ja oppilashuolto pitäisi yhä pystyä toteuttamaan myös etäopintoja tekeville. Rajoitus ei tästä oppimiseröjen syntymissyystä koske esiopetuksen, perusopetuksen, ykkös—kolmosvuosiluokkien oppilaita, erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita eikä pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita.

Tässä esityksessä lähiopetukseen oikeutettujen piiriin lisätään myös valmistavan opetuksen oppilaat, mikä on erittäin tervetullutta. Heidän opetuksensa keskittyy ennen kaikkea suomen tai ruotsin kielen oppimiseen. Vanhemmat eivät pysty näissä opinnoissa useinkaan tukemaan. Edellytykset hyötyä etäopetuksesta ovat muita heikommat, ja oppilaat saattavat olla muutoinkin haavoittuvammassa asemassa olevia. Positiivinen erityiskohtelu

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

on siis hyvin perusteltua ja parantaa edellytyksiä integroitua luokkaopetukseen tulevaisuudessa. Myös ryhmät ovat pienempiä, ja tartuntariskikin on siksi matalampi.

Opettajat, oppilaat ja perheet ovat olleet viime viikkoina uuden edessä, kun suuri osa koululaisista siirtyi etäopetukseen. Vain vähän aiemmin osa vanhemmistakin oli aloittanut ehkä elämänsä ensimmäiset etätyöviikot. Ja vielä kaupan päälle sovittiin, että ei saa tavata vapaa-ajallakaan kavereita. Stressiä, hermostumista, aivan varmoja kömmähdyksiä tällaisesta on syntynyt. Mistä löydetään kotona jokaiselle sellainen nurkka, että edes välillä voi tehdä rauhassa töitä? Millä saan teinin ylös ennen lounasaikaa? Toimiiko netti, ja kuka osaa käyttää lapselle juuri hankittua konetta? Kisaväsymystä on nyt myös, kun tieto etäilyn jatkumisesta on saavuttanut perheet ja opettajat. Toivonkin siis todella, että opetustuloksien ja oppilaiden hyvinvoinnin takaamiseksi pohditaan koko ajan myös mahdollisuuksia purkaa rajoituksia heti, kun se on terveyden ja turvallisuuden kannalta mahdollista. Tässä edustaja Holopainen nosti jo Saksan mallia, ja on hyvä, että meilläkin lähdetään selvittämään näitä digisovelluksia sen suhteen, kuinka taudin tartuntoja voidaan seurata ja sillä mahdollisesti avata näitä rajoituksia.

Samoin toivon, että kuntien talouden tukipaketti etenee pian, jotta taloustilanteen niukuus ei vaikuttaisi opetusjärjestelyissä tehtäviin ratkaisuihin.

Erityisesti haluan kiinnittää huomiota peruskoulunsa päättäviin, jotka ovat hakeutumassa jatko-opintoihin. Etäopinnot eivät sovi kaikille ihmisille samalla tavalla. Joukossa on sekin oppilas, joka oli päättänyt kiritä arvosanojaan kevään aikana niin, että pääsisi lukioon. Nyt tietokoneella ja kännykällä istuen oppiminen tuntuu entistä vaikeammalta ja ahdistus vielä hankaloittaa keskittymistä. Alakoulun ja yläkoulun päättöluokat ovat myös sosiaalisesti tärkeitä tilanteita. Ystävät vaihtavat koulua. Tärkeää olisi päästä tapaamaan ja solmimaan siteitä, jotka kestävät koulujen vaihduttuakin.

Myös ammatillisessa opetuksessa viimeistellään opintoja. On hyvä, että työpaikalla tai muualla oppilaitoksen ulkopuolella järjestettävää koulutusta voidaan jatkaa, jos se on työpaikan puolesta mahdollista ja työympäristö arvioidaan opiskelijalle turvalliseksi. Nostan myös huolen, josta päivällä puhuttiin jo jonkin verran, eli näiden näyttöjenannon riittävät mahdollisuudet, jotta tutkinnot eivät jäisi niiden puutteesta kiinni ja viivästyisi kovasti.

Kiitoksia myös siitä kannasta yliopiston ja korkeakoulujen osalta, että opetusjärjestelyjä koskevista muutoksista johtuvat viivästykset opintojen etenemisessä otetaan huomioon lisäaikana opiskeluoikeuteen.

Sitten muutama sana ruokailuista. Kouluruokailun tärkeydestä on puhuttu täällä salissa paljon, ja kiitos todella niille kunnille, jotka ovat sen jo näille etäopinnoissa oleville pystyneet järjestämään. Kyselyn mukaan 56 prosenttia kunnista on löytänyt ratkaisun esimerkiksi eväs- tai ruokapakettien jakona. Ja toivottavasti nekin kunnat, jotka vielä valmistelivat, hyvin nopeasti semmoisen toimivan ratkaisun löytävät. Myös korkeakouluopiskelijoille tuettuja aterioita voidaan nyt poikkeuksellisesti myydä mukaan ostettavina annoksina. Tämä on opiskelijoille tärkeä asia.

Opettajalla on myös etäopetuksessa suuri vastuu pohtia, mikä onnistuu joka kodissa. Materiaalista ei saa kertyä laskua. Tämä perheiden erilaisuuden huomioiminen ja lapsen pärjääminen kotona ovat asioita, jotka eivät ole yksin opettajan päänvaiva. Opettajan systemaattinen interaktiivinen yhteydenpito oppilaisiin on samalla osa oppilaan hyvinvoinnin tukea. Kunnan tulisi pohtia sitä, kuinka aiemmin mainitut kouluruokailu ja oppilashuolto järjestetään, mutta myös sitä, kuinka ongelmiin joutunutta lasta ja perhettä tuetaan näissä poikkeusoloissa.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Lasten ja nuorten ahdistukseen poikkeusoloissa voi jokainen aikuinen tarttua. Moni nuorisotoimi, harrastustoimi ja järjestö on siirtynyt verkkoon tarjoamaan tukeaan. Näistä pitää viestiä nuorten kanavia pitkin, jotta tarvitsevat löytävät avun.

Viime kädessä meillä päättäjillä on vastuu seurata, kuinka kauan opetusta voidaan toteuttaa etänä, kuinka hyvin opetussuunnitelman tavoitteet saavutetaan, kuinka perheet, opettajat ja oppilaat tilanteessa pärjäävät. Maan tartuntatautilanteen ja edellisen analyysin pohjalta on sitten tehtävä ratkaisuja jatkosta. Kauanko voidaan etäillä, pitääkö lomille mennä ajoissa ja syksyllä aloittaa aiemmin, tarvitaanko kesällä opetusta kaikille tai tukiopetusta osalle, jos oppimiserot kasvavat? Syksyille joka tapauksessa perusopetukseen tarvitaan varmasti heikosta taloustilanteesta huolimatta kunnan resurssit kuroa tämän kevään vaikutuksia umpeen, samalla kun joudumme toivomaan, että koronan toista aaltoa ei tule tai että se voidaan ottaa hallitusti vastaan. Näitä tulevaisuuden ratkaisuja tulee pohtia jo nyt.

Nyt muistetaan kaikki perheissä ja kouluissa, että näitä päiviä muistellaan vielä vuosikymmenten päästä.

22.09 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä jatkaa edustaja Holopaisen ja edustaja Hopsun hyvien puheenvuorojen jälkeen. Suomessahan tosiaan maaliskuussa aloitettiin hyvin poikkeukselliset toimet tämän koronavirusepidemian hillitsemiseksi. Poikkeusolojen myötä koulut sulki ovet ja lapset siirtyivät pääosin kotona tapahtuvaan etäopetukseen ja vain pieni osa jatkoi lähiopetuksessa. Oli hienoa, että tämä onnistui näin nopeasti, ja kiitos siitä tietenkin rehtoreille, opettajille, henkilökunnalle, ja erityiskiitos vanhemmille.

Nyt kun näitä rajoitustoimia esitetään vielä, syystäkin, jatkettaviksi, niin sitä turnauskestävyyttä varmasti koetellaan siellä kymmenissätuhansissa kodeissa. Meillä on kuitenkin noin 600 000 peruskoululaista, ja kymmenissätuhansissa perheissä etäopetuksen ohjaamisen lisäksi mieltä painaa vakava huoli perheen taloudellisesta pärjäämisestä, lähisuhde- tai perheväkivallasta ja jopa liiasta alkoholinkäytöstä. Tämä tulee näkymään myös lähitulevaisuudessa kasvavana tarpeena erilaisissa perheiden tukitoimissa kuin myös lastensuojelun, sijaishuollon ja ensi- ja turvakotien palveluissa. On siis tärkeää, että samalla kun hallitus valmistelee näitä rajoitustoimenpiteitä ja pohtii kaikkien niiden vaikutuksia ja jatkamista, niin hallitus myös tunnistaa ja varautuu erityisesti tähän lastensuojelutarpeen kasvuun ja sijaishuollon ja ensi- ja turvakotipaikkojen riittävyyteen ja yleensäkin näkee lasten ja nuorten hädän, varautuu lapsien ja nuorten tukemiseen ja suojelemiseen myös näissä vaikeissa poikkeusoloissa, ja siihen myöskin kunnat tarvitsevat resursseja ja ohjeistusta ja tukea.

Arvoisa puhemies! Ammatillisessa koulutuksessa etäopiskelun ohella on todella tärkeää, että valmistumassa olevat opiskelijat pystyvät suoriutumaan opinnoistaan ja saavat näytöt suoritettua tänä keväänä samaten kuin peruskoulunsa päättämässä olevat opiskelijat. Ammatillisessa koulutuksessa erityisesti näitten henkilökohtaisten koulutussuunnitelmien ja kehittämissuunnitelmien, hoksien, merkitys on korostunut tämän etäopiskelun aikana, koska jos hoksit on hyvin tehty, ne toimivat hyvänä ohjenuorana opiskelijoille. Niin ammatillisessa koulutuksessa kuin muutenkin on tärkeää, että nämä opiskelijahuollon palvelut ovat opiskelijoiden tiedossa tai oppilaan tiedossa, käytettävissä ja toimivat myös etänä. Meillä pelkästään peruskoululaisista lähes 60 000 lasta ja nuorta on tehostetun tuen piirissä ja erityisen tuen piirissä on noin 45 000 oppilasta viime syksyn Tilastokeskuksen tie-

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

tojen mukaan. Eli lähes 600 000:sta peruskoulun oppilaasta lähes viidennes on joko tehostetun tuen tai erityisen tuen piirissä.

Arvoisa puhemies! Näiden rajoitusten osalta nyt tietenkin mennään melkein sinne toukokuun puoleenväliin, mutta olisi tärkeää, että pystyttäisiin myös pohtimaan, milloin voimme näitä rajoituksia purkaa. Kokonaistilanne arvioiden on tärkeää, että koulut voisivat vielä tänä keväänä ennen kesälomille lähtöä toimia niin normaalisti kuin nyt voi tässä tilanteessa toimia lähiopetuksessa. Tällä voitaisiin puuttua mahdollisiin oppimisvaikeuksiin, nähtäisiin lapset, jotka ovat syrjäytymisvaarassa, erityisesti tämän kevään osalta vakavammassakin vaarassa, ja lapset, joille tämä pari kuukautta on ollut erityisen hankalaa aikaa. Jos koulut olisivat auki vielä toukokuun lopulla, niin näiden lasten ja nuorten hätä ja ongelmat tulisivat nähdäksi paljon selkeämmin, koska tilannehan oli tuossa maaliskuun lopussa se, että lastensuojeluilmoitukset selkeästi laskivat etäopetukseen siirtymisen jälkeen mutta todellisuus ei ole kuitenkaan se, että ne perheiden tilanteet tai hätä tai ne ongelmat siellä perheissä olisivat vähentyneet, vaan tilanne on vain se, että sitä lasten ja nuorten hättää ei kukaan näe, tai ainakaan kukaan sellainen vastuullinen vanhempi aikuinen ei näe, joka voisi tälle asialle jotain tehdä. Siinä mielessä on tärkeää, että pystytään nyt kunnille antamaan vielä tukea ja ohjeistusta siihen toimintaan, on sitten kyse erityisen tuen tarpeesta tai opiskelijahuollosta tai muusta, koulukuraattorin toiminnasta.

Sitten vielä loppuun kuntataloudesta. On siis todella tärkeää, että me emme tee niitä samoja virheitä, mitä tehtiin 90-luvulla. Lapsia ja nuoria ei voi laittaa tämän koronaviruspandemian maksajiksi, ja siinä mielessä kuntataloutta on nyt tuettava. Toivottavasti hallitus huomenna tai keskiviikkona antaa niin sanotun kriisimiljardin tähän kuntien talouden ja toimintaedellytysten tukemiseen. Kokoomus on esittänyt suoraa tukea sairaanhoitopiireille sen puolen miljardin verran ja toinen puoli miljardia sillä tavalla, että se tulisi kiinteistö- ja kunnallisveron ja yhteisöverojen, menetettyjen verotulojen, kompensointina.

Vain sitä kautta, että pystymme antamaan kuntatalouteen sitä tukea, voidaan panostaa sinne ennaltaehkäiseviin ja matalan kynnyksen palveluihin, koska jos kuntatalous jatkaa siinä kurimuksessa, missä se tällä hetkellä suurimmassa osassa on, niin kunnat karsivat kaiken sen ennaltaehkäisevän palvelun ja kaiken sen palvelun, joka sitten loppujen lopuksi olisi kuitenkin sitä oikea-aikaista tukea ja jolle olisi tarvetta. Siinä mielessä tarvitaan nyt erityisesti tämän loppukevään aikana tukitoimenpiteitä, joissa murretaan hallintorajat ja etsitään se tie ja toimintatavat, miten on mahdollista tukea ja nähdä lasten, nuorten ja perheiden hätä ja auttaa heitä.

22.16 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Todella kaikki kiitokset, mitä täällä on sanottu, niille, jotka ovat pystyneet järjestelemään tätäkin asetusta siellä kunnissa. Kyllähän se, että siirryttiin nyt etäopetukseen suurimmalta osin, on vaikuttanut hyvin paljon. Hyvä puoli on se, että tämä digiloikka tuli, mutta kyllä siellä paljon on myöskin sellaista, että voi sanoa kiitos paljon opettajille mutta kiitos myös koulutuksen johtajille ja muulle henkilökunnalle, myöskin opiskelijoitten ja oppilaitten vanhemmille suuri kiitos.

Me kiinnitimme huomiota sivistysvaliokunnassa nimenomaan tähän, soveltuuko etäopetus kaikille. Kun minä olen tehnyt vähän sellaista tutkimusta, niin arvio on, että varmas-ti noin 20 prosenttia ei pysy kelmassa. Sen tähden meidän on huolehdittava siitä, mitä heidän kanssaan tehdään. Toinen kriittinen piste oli kouluruokailu ja oppilashuollon toimivuus kolmantena.

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

Oppimiserot ja syrjäytyminen ovat vaarassa lisääntyä, ja sen tähden tällaista systemaattista ohjausta tarvitaan jo nyt. Tarvitaan erityisopettajia, tarvitaan koulunkäyntiohjaajia, tarvitaan kuraattoripalveluja ja psykologien palveluja ja tarvitaan sitä terapiatakuuta nyt entistä enemmän jo tähän akuuttivaiheeseen, mutta mitä kauemmin tämä pitkittyy, niin sitten pitää tehdä myöskin sellainen selviytymissuunnitelma jatkolle.

Tietysti ollaan nyt aika paljon luettu tuolta mediasta, että on tällainen talouden kriisiryhmä perustettu. Nyt on kysymyksessä sekä terveystieteellinen mutta myös talouspoliittinen ja myös sosiaalipoliittinen kriisi, ja siitä syystä nämä kaikki politiikan lohkot kietoutuvat yhteen. Minä ymmärrän, että talouspolitiikka on tässä hyvin tärkeää — kaikki sen ymmärtävät — ja siihen pitikin tehdä työryhmä, mutta minä kyllä perustaisin nyt myös vähän laaja-alaisemmankin työryhmän pohtimaan, mitä pitää tehdä tässä sitten niin sanotusti jälkihoitona.

Tukiopetuksen tarve on jo ilmeinen, ja kun me huomenna kuulemme asiantuntijoita tuolla valiokunnassa, varmasti tullaan tähän kiinnittämään huomiota myös kysymyksissä.

No, nyt tietenkin tässä tarvitaan akuuttihoidon suunnitelmat ja toteutustavat, mutta nyt tarvitaan sitten myöskin se tulevaisuuteen vietävä ohjelma ja myöskin sillä tavalla, kun meillä on kuitenkin näitä oppilaita, jotka selviävät hyvin, ettei kävisi sitten niin, että niiden motivaatio, jotka hyvin selviävät koulussa, laskee tulevaisuudessa. Tässä on monia asioita huolehdittavana.

Nyt tietenkin tulee mietittäväksi, mistä riittävät rahat. Kyllä minäkin henkilökohtaisesti olisin sitä mieltä, että kun meillä on nyt ajateltu, että oppivelvollisuutta pidennettäisiin ja tulisi maksuton toinen aste, niin meidän on yhdessä pohdittava sitä, eikö se maksuttoman toisen asteen raha kannata laittaa nimenomaan vähävaraisille perheille. Miksi me oppivelvollisuutta lisääsimme, jos ei meillä edes perusopetusta tällä hetkellä saada tasavertaiseksi ja pitämään kaikkia mukana? Mielestäni tässä on nyt kyllä tärkeä tällainen mietinnän paikka.

Itse kyllä perustaisin ihan tällaisen monisektoraalisen exit-ryhmän, niin kuin puhutaan, että päästään tästä koronasta, eräällä lailla sillan suon yli, ja ottaisin nimenomaan myöskin tätä parlamentaarista osaamista siihen mukaan. Se sitouttaisi, se jakaisi myöskin vastuuta.

Kiitoksia myöskin puhemiehelle, on jaksanut olla täällä koko päivän. Hyvin tehty. — Kiitos.

22.20 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Kuulostaa hyvältä ehdotukselta se, että meillä olisi joku tällainen kokoava ryhmä. Sitä työtä varmasti tehdään ja jatkuvasti pohditaan, miten voidaan tukea tässä epätavallisessa tilanteessa oppilaita ja opettajia, ja varmasti tätä työtä kannattaa vielä paremminkin koordinoida ja jatkaa.

Sen sijaan olen kyllä eri mieltä siitä, etteikö kannattaisi kunnianhimoisia koulutuksen tavoitteita ylläpitää jatkossakin. En ymmärrä, miksi ei kannattaisi. Meidän tavoitteenamme on ensinnäkin se, että nuorten koulutusaste nousisi, päästäisiin 50 prosentin korkeakoulutuksen tavoitteeseen, ja ei ole minkäänlaista syytä, ei taloudellista eikä inhimillistä syytä, näistä tavoitteista luopua tai niissä ruveta löysäämään. Jos me haluamme antaa jatkossa hyvät työllisyyden edellytykset nuorille, niin koska tiedetään, että suurin osa työpaikoista syntyy niille aloille, joissa vaaditaan korkeakoulutusta, on ihan luonnollista, että me lisäämme aloituspaikkoja. Etenkin tällaisen kriisin jälkeen tarvitaan koulutuksen luomia mahdollisuuksia työllisyydelle ja taloudelle, ja siihen liittyy toki se, että myös toinen aste on kaikille kuuluva asia. Myöskin lukiokoulutuksen määrää varmasti kannattaisi vakavasti

Pöytäkirja PTK 51/2020 vp

mieltä ja sitä toki arvioida, kun on tavoitteena, että myöskin suurempi osa saisi sen korkeakoulutuksen. Ei Suomi pärjää tällaisen kriisin jälkeen, jos meillä ei ole kunnianhimoisia koulutustavoitteita.

22.22 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Ettei vain edelliselle puhujalle ole tullut väärä ymmärrys minun puheistani: minä kyllä opettajana ja itse jokaisella Suomen koulutusasteella joko opettajana tai opiskelijana olleena sanon, että ehdottomasti pitää pitää ne hallituksen asettamat tavoitteet siitä, että meillä vähintään se toisen asteen koulutus ja tutkinto on kaikilla, ja sitten myöskin se, että puolet saavuttaisivat myös korkeakoulututkinnon. Näistä ei pidä tinkiä missään nimessä.

Eihän tarvitse paljonkaan edes hankkia lähdekirjallisuutta — kaikissa tutkimuksissa todetaan, että se varhainen tuki on kaikkein tärkeintä. Minä satsaisin nyt, kun meillä tulee olemaan valtava rahapula, nimenomaan siihen varhaiseen tukeen, koska sillä me luomme sen kivijalan saavuttaa nämä tavoitteet. Tutkittu tieto on myös meille tarpeellista tulevaisuudessa. Me tarvitsemme sen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-ohjelman — niissä meillä Suomessa on ollut tavoitteena päästä siihen 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. No, me voimme nyt sen hetkeksi unohtaa, mutta siihenkin pitää polku tehdä, että meillä on tutkittua tietoa. Esimerkiksi, jos ajatellaan lääketieteellistä tutkimusta ja terveystieteellistä tutkimusta, meidän tarvitsemme sitä nyt juuri tällä hetkellä. Pidetään yllä hyvää tutkimusta, pidetään yllä hyvää koulutusta ja pidetään hyvää huolta meidän hyvistä opettajistamme.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

8. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 9.4.2020 klo 10.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen